

Ruski brambovci še vedno odbijajo napade na Stalingrad

Kljub temu se nacijske horde bolj in bolj zagrizavajo v obrambne postojanke velikega ruskega industrijskega mesta ob Volgi. Moskva priznava izgubo Novorosijska, pravi pa, da so Nemci ustavljeni na Kavkazu. Okrog tisoč angleških letal napadlo nemško industrijsko mesto Duesseldorf ob Renu in ga izpremenilo v razvaline

Moskva, 13. sept.—Pojačana nemška pehota je danes pod porivalom velike plohe bomb izpraznila Stalingradu za južnozapravo smeri, dočim so ruski brambovci odbili vse napade di-
ktno z zapada. Tako se glasi
kocinjne uradno poročilo vrhov-
nega sovjetskega poveljstva.
Nemci so nocoj vrgli sveže re-
serve v boj pred Stalingradom,
da Rusi so jih odbili s furioz-
nimi bajonetnimi protinapadi.
Vseh skupaj je bilo v zadnjih 24
urah odbitih trideset nemških
napadov na ruske postojanke
zapadno od Stalingrada.

Moskva, 12. sept.—Sovjetske
ete, ki branijo Stalingrad, in-
dustrijsko središče ob reki Vol-
gi, so se odločile za boj do konca
proti ogromni nemški armadi.
Hitler je vrgel milijon vojakov
bitko za posest tega mesta. To
je največja bitka vseh časov.

Sovjetske čete so odbile na-
pade nacijskih oklopnih kolon,
vzornikov in pehote na svoje
municije na zapadni in južnoza-
padni strani Stalingrada in za-
le sovražniku težke udarce.
Nemški komunikacije pravi, da so
si razbili 31 nemških tankov
pobili več sto vojakov. Prvič
Rusi ustavili prodiranje nem-
skih kolon proti Stalingradu z
zapadne strani. V zadnjih dneh
ne morali Rusi štirikrat umak-
niti na tej fronti pod pritiskom
sovražnika.

Rusi so izvršili uspešne proti-
napade na južnozapadni strani
Stalingrada in vrgli Nemce na-
zaj.

Rusko poveljstvo je priznalo
umak vojaških čet iz Novorosi-
jska, mornarične baze ob Črnem
muru, po večdnevni ljutih bit-
kah. Bitke se še nadaljujejo pri
Batumi in Turpsi.

Vojne operacije so se obnovile
na fronti med reko Volgov, Le-
ningradom in Jezerom Ilmenom.
V nekem sektorju te fronte so
Rusi naskočili nemške pozicije,
jih zavzeli in reokupirali več
okolišnih krajev. Nemci so iz-
pustili 26 tankov v bitki z Rusi
v enem sektorju te fronte.

Rusko poveljstvo poroča o
uspehih v bitkah z naciji pri
Blazdoku pri reki Terek. Nem-
ške vojaške enote, ki so preko-
čile to reko, so bile združljive.
Dva tisoč Nemcev je padlo
v bitki z Rusi v zadnjih dneh
in 90 tankov je bilo razbitih.

London, 12. sept.—Skoro tisoč
angleških bojnih letal je vrglo
100.000 razstrelivnih in zažig-
ljivih bomb na Duesseldorf,
nemško industrijsko središče v
Poranju. Bombe so porušile
mnogo tovarn in zanetile ogrom-
ne požare.

Bombni napad na Duesseldorf
je lahko primerja onim na Ko-
lin, Essen in Bremen. Trajal je
manj kot eno uro, toda po bom-
bah povzročena škoda je ogrom-
na. Samo trideset bojnih letal
je na vrtilo v svoja oporišča po
izvršitvi napada. Duesseldorf
je industrijsko in orožno sredi-
šče in okrog 540.000 prebi-
valcev.

Vest o zaseditvi vira pravi,
da se Pierre Laval, načelnik
francoske vlade, udal nacijske-
mu pretanju glede izročitve par-
tiklov, ki so bili internirani v
francoskih taborih po porazu
Francije Hitlerju. Skupna to-
laža, med katerimi so bel-

ČETNIKI PORAZILI ITALIJANSKE ČETE V BITKI

Napadi na vojaške posadke v Italiji in Bolgariji

ODPOR PROTI OSIŠČU NARASČA

London, 12. sept.—Jugoslovanska četniška armada pod poveljstvom generala Draže Mihajlovića je izvršila več uspešnih napadov na vojaške posadke v Italiji in Bolgariji, je izjavil predstavnik jugoslovanske vlade v Londonu. V bitki, ki se je vršila v bližini Banje Luke, sto milj. južnovzhodno od Zagreba, so četniki ubili 400 italijanskih vojakov. V tej so četniki razbili tudi štiri italijanske tanke, zasegli velike količine municije in se umaknili, preden so Italijani ojačili svojo oboroženo silo.

Druga v Londonu dospela po-
ročila pravijo, da so četniki iz-
vršili veliko število uspešnih na-
valov na ozemlje sovražnika.
Udri so v italijanske kraje, na-
padli vojaška taborišča, jih za-
žgali in pobili mnogo vojakov.

V navalih na bolgarsko ozem-
lje so četniki ubili 300 bolgar-
skih vojakov in več policajev.

V bližini železniške postaje pri
Rumi so četniki napadli vojaški
vlak, ga vrgli iz tira in pobili
dvesto vojakov, ko so izstopili iz
vagonov.

Poročila o naraščanju odpora
proti osišču prihajajo v London
tudi iz drugih dežel, katere so
okupirale nemške čete.

V Copenhagenu so saboterji
zanetili požare v dveh avtobusih
v taborih, na pomolih in v lesnih
skladiščih. V Utrechtu, Holand-
ska, je bilo aretiranih 48 Holand-
cev na obtožbo sabotaže in krše-
nja živilskih regulacij. Vsi so
bili postavljeni pred nacijsko so-
dišče, ki izreče kazni.

Naciji pritiskajo na belgijskega kralja

London, 12. sept.—Sem dospe-
la poročila se glase, da so nacijs-
ke avtoritete povečale pritisk
na belgijskega kralja Leopolda,
naj se izreče za poglavitno ko-
operacije. Več visokih nemških
vojaških častnikov je obiskalo
kralja v gradu Laeken, v kate-
rem se nahaja kot jetnik od ka-
pitulacije Belgije pred Nemčijo
v maju 1. 1940. Doznava se, da
so Nemci že večkrat ponudili
Leopoldu svobodo, če bo formi-
ral novo vlado in kooperiral z
Nemčijo, kar pa je odklonil.

Italijani spoznani za krive sabotaže

Cristobal, Panama, 12. sept.—
Italijanski častniki in mornarji
so bili na obravnavi pred sodi-
ščem spoznani za krive sabotaže
na parniku Conte Biancamano.
Obtožnica jim je očitala, da
so poškodovali jarmik po naro-
čilu italijanskih vladnih uradni-
kov v marcu preteklega leta.
Obtoženci, ki so zanimali kriv-
do, so kapitan Giuseppe Ferraro,
glavni inženir Luigi Rosato in
mornarja Salvatore Piccaluga in
Eusebio Ceccrelli.

Pomanjkanje delavcev v Nemčiji

London, 12. sept.—Radijsko
poročilo iz Berna, Švica, pravi,
da se vrši konferenca v Berlinu,
na kateri nacijski voditelji raz-
pravljajo o akutnem pomanjkan-
ju delavcev v Nemčiji. Na kon-
ferenco so prišli dr. Robert Ley,
načelnik nacijske delavske fronte,
Albert Speer, minister za
orožje in municijo, in Alfred Ro-
senberg, komisar okupiranih
vzhodnih pokrajin.

Reorganiziranje vladnih agentur

Pospešitev produkcije umetnega kavčuka

Washington, D. C., 12. sept.—
Popolno reorganiziranje vladnih
agentur v smislu priporočil po-
sebnega odbora, čigar načelnik
je Bernard M. Baruch, glede
hranitve kavčuka, je na vidiku.
Predsednik Roosevelt je dejal,
da bo upošteval priporočila tega
odbora.

Doznava se, da bo nova divi-
zija za kavčuk ustanovljena v
področju odbora za vojno pro-
dukcijo. Načelnik tega odbora
je Donald M. Nelson. On je iz-
javil, da bo prevzel vso odgo-
vornost za pospešitev produkcije
umetnega kavčuka, toda obla-
st glede izdelovanja kavčuka,
konstrukcije tovarn in obrata
bo poveril načelniku divizije za
kavčuk.

Nelson se je izrekel za cen-
tralizirano kontrolo produkcije
umetnega kavčuka v smislu pri-
poročil Baruchovega odbora. V
načrtu je raztegnitev industrije
umetnega kavčuka, da se pove-
ča produkcija na milijon ton let-
no. Kavčuk bo šel za armado,
ne za civilno rabo.

Amerika pošlje misijo v Indijo

Laborit obsodil stališče Churchillove vlade

Washington, D. C., 12. sept.—
Amerika bo kmalu poslala mi-
sijo industrijskih inženirjev v
Indijo, da bo tam pomagala pri
raztegnitvi vojnih industrij. To
bo storila kljub napetosti med
Veliko Britanijo in voditelji Vse-
indijskega kongresa, stranke na-
cionalistov, ki je nastala kot po-
sledica Gandhijeve kampanje ci-
vilne nepokorščine. Gandhi in
več drugih voditeljev nacionali-
stov so britske avtoritete areti-
rale.

Za načelnika misije je bil iz-
bran Henry F. Grady, bivši po-
možni državni tajnik. Misijo
bodo tvorili priznani industrijs-
ki veščaki.

Državni departament je dejal,
da se člani misije ne bodo vme-
šavali v konflikt med Veliko
Britanijo in indijskimi naciona-
listi. Njihova naloga bo pospe-
šitev preureditve indijskih indu-
strij za produkcijo vojnega ma-
teriala.

London, 12. sept.—Laborit Ar-
thur Greenwood, bivši član brit-
skega vojnega kabineta, je obsodil
deklaracijo premijera Churchilla
glede Indije, v kateri je naglasil,
da je njegovo stališče
napram Indiji nespremenljivo.
Premier je udaril tudi po vodi-
teljih indijskih nacionalistov in
jih obdolžil netajnosti revolte in
zveze z japonskimi petokoloni.
"Obžalujem, ker je Churchill
zapri vrata za obnovo pogajanj
z indijskimi voditelji," je rekel
Greenwood. "Vedeti moramo,
da so narodi, ki kritizirajo stališče
Churchillove vlade napram
podjarmljenim ljudstvom. Churchil
bi bil moral pokazati voljo
za kooperacijo."

L. S. Amery, tajnik za Indijo,
je zagovarjal stališče Churchil-
love vlade napram Indiji. Med
drugim je dejal, da skuša Vse-
indijski kongres paralizirati
britske vojne napore.

Stirje delavci ubiti pri eksploziji

Hackettstown, N. J., 12. sept.—
Stirje delavci so bili ubiti, šest
pa ranjenih pri eksploziji, ki se
je pripetila v tovarni Essex Spe-
cialty Co. Uradniki kompanije
niso pojasnili vzroka eksplozije.
Državne avtoritete so odredile
preiskavo.

Slovenski kongres se vrši v Clevelandu

Chicago.—Zadnja sobota, dne 12. septembra, je v prostorih SNPJ spet zboroval JPO-SS in je zaključil, da se skliče slovenski narodni kongres v Ameriki dne 6. decembra v Clevelandu. Vse priprave za to zborovanje bo vodil pomožni odbor sam. Reprezentacija kongresa bo najširša, ki si jo moremo misliti; čisto vse slovenske organizacije in ustanove lahko pošljejo delegata. (Podrobnosti o tem bodo v zapisniku.) Ožji odbor, ki je bil izvoljen 7. junija t. l. v Clevelandu, je bil razpuščen. Sprejeta je bila tudi pomembna izjava, na podlagi katere bo sklican slovenski kongres. Ta izjava bo objavljena v vseni našem tisku še ta teden.

Konvencija SDD

Cleveland.—Danes zjutraj se odpre deseta redna konvencija Slovenske dobrodelne zveze. Vrš se v dvorani Slovenskega doma na 20713 Recher Ave. v Euclidu in bo trajala teden dni. Včeraj se je vršila prva konven-
cija ali sestanek mladinskega
oddelka SDD, čije delokrog je
omejen na državo Ohio.

Vesti s farm

Sheldon, Wis.—Joseph Zaitz,
član društva 273 SNPJ, ki je
umrl 2. t. m., kakor smo poro-
čali v Prosveti 9. t. m., zapuša
ženo, dve hčeri in enega sina
ter tri vnuke. Član SNPJ je bil
od leta 1909. Prizadeži družini
iskreno sožalje.—Dne 2. t. m. se
je Anton Divjak podal v bolniš-
nico v Chippewa Falls in je bil
operiran za kilo. Zdravje se mu
hitro vrača in upamo, da se kmalu
vrne domov.—Dne 7. t. m.
sta šla na zdravniško preiskavo v
Milwaukee mladeniča Lucas
Dernovšek ml. in Joseph Plahu-
štin, par dni pozneje pa John Au-
guštin, kajti vse tri je poklical
v svojo službo Stric Sam. Zeli-
mo jim srečno vrnitev.

Is Minnesoto

Eveleth, Minn.—Mary Lenić
(prej Smoltz) je te dni postala
že četrta stara mati, ko se je
njeni hčeri v Detroitu rodil krep-
ak sinček.—V bolnišnici St.
Marys v Duluthu se zdravi
Louis Turk, član SNPJ, njegova
žena pa se je pobila na roki in
se zdravi doma. Rojak Turk je
načelnik požarne brambe na
Chisholmu.

Is Clevelanda

Cleveland.—Dne 9. t. m. se je
smrtno ponesrečil pri delu v to-
varni rojak Anton Zelar, star 64
let in doma iz Slavine pri St.
Petru na Krasu, po domače Zar-
šinov. Bil je član društva 158
SNPJ in tukaj je bival 39 let.
Zapuša ženo, štiri sinove in
dve hčeri ter brata Josipa, zna-
nega slovenskega pogrebника,
in eno sestro. Njegov sin Fred, ki
je narednik pri vojakih v Ft.
Knoxu, Ky., je bil poročen prejš-
njo soboto in se je naslednji dan
vrnil v taborišče.—Istega dne je
umrl Jakob Agres, star 68 let in
doma iz Selca na Gorenjskem, od
koder je prišel v Ameriko pred
50 leti. Zapuša pet pastork.

Unija zavrgla protikomunistično resolucijo

Cleveland, O., 12. sept.—Reso-
lucija manjšinske grupe, da se
odstrani komuniste iz uradov, je
bila zavrnjena na konvenciji uni-
je United Electrical, Radio &
Machine Workers, včlanjene v
Kongresu industrijskih organi-
zacij. Več delegatov je trdilo,
da komunisti dominirajo mnogo
unij in podžigajo razkole. Slična
resolucija je bila predložena na
lanski konvenciji unije, katero
pa so delegatje zavrgli.

MORGENTHAU ZA OBVEZNO VARČEVANJE

Kampanja razpečavanja vojnih bondev se ni obnesla

ZVIŠANJE DOHODNINSKEGA DAVKA

Washington, D. C., 12. sept.—
Federalni zakladnik Henry Mor-
genthau se je izrekel za obvezno
varčevanje v obliki kupovanja
vojnih bondev in znakov za fi-
nanciranje vojnih operacij ter
zmago Amerike in njenih zave-
znikov, ko je nastopil pred senat-
nim finančnim odsekom. Člani
tega odseka razpravljajo o davč-
nih načrtih in iskanju novih vi-
rov, iz katerih naj bi prihajal de-
nar v federalno blagajno.

Morgenthau je pred odsekom
priznal, da kampanja prostovolj-
nega razpečavanja vojnih bon-
dov in znakov ni izpolnila prič-
kovanj. Cilj te je bil nakup bon-
dov za milijardo dolarjev me-
sečno, toda odziv ni bil zadosten.
Zakladnik je kritiziral finančni
odsek, ker ni vključil v davčni
načrt provizije glede obveznega
varčevanja. Naglasil je, da je to
potrebno za odvrnitev inflacije.

Finančni odsek se je s de-
vetimi proti sedmim glasovom iz-
rekel za zvišanje dohodninskega
davka. Če bo načrt sprejet
v sedanjih obliki, bodo prizadeži
najbolj oni, katerih letni zaslu-
šek znaša dva tisoč do osem ti-
soč dolarjev. Samski, ki zasluži-
jo \$2000, bodo morali plačati pet-
odstotni davek od prve vsote
\$624, šest odstotkov na nadalj-
njih \$500 in 17 odstotkov na osta-
lo vsoto. Poročeni moški, ki za-
služijo \$2500 in nima jo od nji-
hovega zaslužka odvisnih oseb,
bodo morali plačati \$288 davka.
Vsoto za odvisne osebe je fi-
nančni odsek znižal od \$400 na
\$300. Davek na dohodek \$8000 bo
znal \$2240.

Senatni odsek se je izrekel tu-
di za zvišanje federalnega dav-
ka na vozne listke. Sprejel je
priporočilo urada obrambne
transportacije, ki je za omejitve
potovanja civilistov na železni-
cah, busih in letalih. Sedanji
davek je pet odstotkov, odsek pa
se je izrekel za zvišanje na dvaj-
set odstotkov.

Pomočniki saboterjev pred sodiščem

Chicago, Ill., 12. sept.—Obrav-
nava proti šestim osebam, ki so
obtožene, da so pomagale nem-
skim saboterjem, ki so se v dveh
grupah pred nekaj meseci izkr-
cali na ameriškem obrežju, se bo
pričela v ponedeljek pred federal-
nim sodnikom W. J. Campbell-
lom. Obtoženci so Hans Max
Haupt in njegova žena, oče in
mati saboterja Herberta Haupt-
ta, ki je bil usmrten na električnem
stolu v federalni jetnišnici
v Washingtonu, Walter Otto
Froehling in njegova žena
Lucille, Otto Richard Wergin in
njegova žena Martha.

Velika železniška nesreča v Belgiji

London, 12. sept.—Radijsko
poročilo iz Berlina pravi, da je
bilo štirinajst ljudi ubitih in čez
sto ranjenih pri koliziji dveh
vlakov v bližini Liège, Belgija.
Vzrok nesreče poročilo ne ome-
nja. Skoro vse žrtve so bili do-
lavlci.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in Cincero \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inosemitvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarobešnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poltino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa. kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Kako so prestrašili Italijane
Johnston City, Ill. — Ker se dan za dnem tolko čita in sliši o grozotah, ki jih počenja Nemci in Italijani v Jugoslaviji, zadnje čase najhuje v Sloveniji, bo mogoče koga zanimalo, če opišem dogodek iz leta 1919 o "hrabrosti" italijanskih vojakov, ko so zasedli našo lepo Primorsko.

Bilo je neko nedeljo decembra. Tisto nedeljo popoldne bi se imela vršiti velika parada na čast italijanskim "junakom". "Hrabrostne" svetinje je imela deliti neka italijanska grofica, ki je prišla iz Italije nalašč za to proslavo. Vsakdo ve, da tako kot so Italijani vzeli naše lepe kraje, bi lahko vsak otrok vzel vso Ameriko.

Tisto popoldne je bil pripravljen velik govorniški oder zunaj na prostem med St. Petrom in Krasu in Radohovo vasio, oziroma med glavno cesto in reko Pivko. Tam je bilo okrog 30.000 vojakov, med njimi seveda tudi veliko častnikov in generalov. Takrat je bila v Radohovi vasi mala gostilna in prodajalna pri Kovačiču. Imeli so dve dekleti in dva fanta. Oba fanta sta med vojno služila pod Avstrijo, eden je bil podčastnik pri mornarici.

Tisto popoldne se nas je zbralo pri Kovačičevih več fantov in deklet. Ker je bila ravno isti dan ali dan prej uradno priznana Jugoslavija, smo se dogovorili, da bomo tudi mi praznovali ta dogodek in pokazali Italijanom, da nočemo biti pod Italijo. Vseh skupaj je bilo nas okrog 20. Pripeli smo si slovenske kordarde, vzeli veliko slovensko zastavo, katero smo nosila dekleta.

In tako se začne pomikati naša povorka z zastavo visoko v zraku. Prepevali smo slovenske narodne pesmi in korakali naravnost proti Italijanom. Ali ko pridemo do zadnje hiše izven vasi, nam prestrže pot cel rok karabinerjev in vojakov. Proti nam je bilo naperjenih stotine pušk z nasajenimi bajoneti. Vseprek so kričali: "Fermi, fermi!", ali mi gremo naprej. Nič od nas ni sploh pomislil na nevarnost, ki nam je pretela. Hoteli smo nam vzeti zastavo, ali me dekleta je nismo hotele dati iz rok. Mi smo vedeli, da se bomo morali podati, ker njih je bilo več sto, ali me smo se borile za zastavo, ker so tudi fantje kričali, naj jo ne damo.

Ko smo se borili za zastavo, je pridiral na konju neki major, katerega smo z drogom po glavi, da se je skoraj s konja preukucnil. Ko so nam vzeli zastavo, je bila vsa raztrgana. (Par dni pozneje sem videla tisto zastavo ležati v Slovenskem narodnem domu — ne vem, kako je prišla tja.) Potem so nas potisnili v bližnjo hišo. V vsako glavo je bilo naperjenih kakih deset samokresov. Tam smo bili kakih pet minut.

Pride neki častnik in nas začne izpraševati, kakšen namen smo imeli. Nas je najprej vprašal, če znamo nemški in je začel nemško govoriti. Ni hotel, da drugi Italijani vedo, kaj govorimo. Povedali smo mu vse po pravici. Potem je poslal vojaka na glav-

Igralka Yvette Dare zabava vojake v taborišču pri Las Vegasu, Nevada.

lo, ki je bila le nekaj korakov proč in kjer je bil nekaj glavni stan. Tam so nas še nekaj izpraševali in pisali, kar se pa več ne spominjam. Bilo je okrog 9:30 zvečer, ko so nas ženske poslale domov. Dali so nam tudi varuhe, ali ne več oborožene. Pri tem smo bile udeležene tri sestre. Fante so pa drugo jutro odpeljali z vlakom v Italijo, kjer so bili tri mesece internirani, potem pa so jih domov poslali. Nam dekletom je bilo zelo žal, ker so jih odpeljali.

Drugo jutro pride pome neki deček, da me hočejo pri Kovačičevih. Ko pridem tja, je bilo tam nekaj oficirjev in karabinerjev. Zopet izpraševanje. Ker smo prejšnji dan korakali od Kovačičevih, so jim hoteli za kazen vzeti pravico za gostilno in prodajalno, oziroma so hoteli zapreti. Potem je ostalo po starem.

Med izpraševanjem mi pravi neki oficir: "Ma sieste coragiose, um pio di ragazze andare contro trentamila soldati..." Odgovorila sem: "Ali 30.000 vojakov ni bilo korajžnih, ko so zbežali pred par dekleti..." Vsi so se smejali mojemu odgovoru, tisti oficir pa je rekel: "Lei ha ragione", kar bi se po slovensko reklo: Vi imate prav.

Potem so bile hišne preiskave za slovenske zastave. Ko je prišel k nam vojak, da bi preiskal hišo, je moj brat stal med vrati. Italijan je bil tako v strahu, da je komaj spregovoril: "Bandere slovene..." Moj brat ga je grdo pogledal in zaupil nad njim, da se je takoj obrnil in odšel.

Še danes si mislim, ako bi se bilo takrat zbralo nekaj sto Slovencev, da bi bili lahko pregnali Lahe z naše zemlje. Ali takrat je bil velik nered in zmešnjava. Takrat bi bili krvavo potrebovali enega Mihajloviča, ali ga ni bilo. Takta je italijanska korajža.

Vsak strahopetnež je nasilnež in sirovež, kadar ve, da je njegov nasprotnik mnogo slabjši od njega in kadar ima še nekoga za hrbtom, ki mu je pripravljen pomagati pri njegovih početjih. Tako ima zdaj Italijan Nemca za hrbtenico. Upajmo, da pride kmalu čas, da dobita oba plačilo za zverinstva, ki jih počenjata nad slovenskim in drugimi ljudstvi.

Vem, da jih je še veliko v Ameriki, ki se spominjajo tega dogodka. Kmalu po tem dogodku sem bila tako srečna, da sem prišla v Ameriko.

Helen Cempa, 91.

Po moji smrti ne bo več časa! Včasih se mi vsiljuje vprašanje, kaj bo na primer čez pet tisoč let, ko se bo pisalo leta 6942. Ampak to še ni nobena fantazija. Nekoč sem čital v Mladinskem listu, da so v New Yorku v temeljnem kamnu nekoga nebotičnika zazidali bronasto ali medeno skrinjico, v katero so dali nekaj važnih predmetov. Na skrinjici je bilo zapisano, da se ta ne sme odpreti pred pet tisoč leti, to je leta 6940.

Mi danes seveda še ne sanjamo, kakšen človeški red bo takrat vladal in kakšna kazen bo takrat za kršitelje reda. Kaj neki bi rekel moj stari oče ali stara mati, če bi nenadoma prišla na svet? Od njune smrti je 70 oziroma 60 let, toda kakšne spremembe so nastale v tem času! Stare matere se spominjam, toda zelo medlo. Spominjam se je le toliko, da je ležala na bolniški postelji in druge žene so ji stregle ob njeni zadnji uri. Kako bi se čudila današnji tehniki—radio, elektrika, avtomobil, letalo in drugo. Vzeti moramo v poštev, kakšen skok so naredile iznajdbe ravno v tem času. Vsa prejšnja stoletja ni človeštvo toliko napredovalo v tehniki kot v zadnjih 50 letih.

Danes se sleherni vprašuje, kako bo po tej vojni. Po zadnji je bil fiasco. In to je tudi vzrok, da nekateri sodijo, da bo fiasco tudi po sedanjih svetovni vojni, kajti pravijo, da se zavzemni bojujejo za ohranitev kapitalizma in imperializma, kot tudi za kralje. Anglija, pravijo oni, hoče obdržati v svojih kleščah kolonialna ljudstva. Mnogi to verjamejo, med njimi tudi Slovenci. To je njih argument in zato ne verjamejo v pomoč bednim v starem kraju. To so tisti trapaisti izgovori, kot se je neka dopisnica izrazila.

Well, če je tako, potem se tudi Rusi bojujejo za angleškega kralja in druge kraljčice. Izgovori nekaterih so res trapaisti, češ, da se naciji borijo za nekaj boljšega. Mar se Japonci ne bojujejo za svojega "nebeškega sina" mikada? In Italijani—ali nimajo tudi oni kralja? In Hitler—ali nima on danes večje oblasti kot vsi kralji in cesarji skupaj? In če on zmaga, bo tudi mikado njegov sluga, kakor je italijanski kraljček, kajti Hitler stremi za vladarja vsega sveta.

Moji "prijatelji" so mnenja, da bi Amerike ne mogel zavzeti četudi zavzame Rusijo in Anglijo. Yes, tudi to je trapaško govorjenje. Rusija bi mu dala vse, kar mu še primanjkuje—surovine in delavce, v Angliji pa bi dobil ladje in letalnice za gradnjo brodovja. V takem primeru bi odrezal Ameriko od vseh njenih zaveznikov. V Kanado bi pa prišel preko Berinske ožine z velikimi aeroplani—tako kot je zavzel Kreto in še prej Grčijo.

Resnica je, da bi se te Hitlerjeve nakane prav gotovo uresničile, če bi sedel v Beli hiši človek, ki ne zna dovolj presoditi položaja kot sodijo kratkovidneži. Ker pa je slučajno tam moč, ki ve, kako bo, ako ne podvzame energičnih korakov, da prepreči pravočasno grožnjo nevarnosti, so Hitlerjeve nakane obledela. Churchill je pa tudi prvi pobil vse predsodke proti Rusiji, ko jo je proglasil kot prijateljico Anglije.

Tako se je koło Hitlerjevih pohodov začelo zavirati. Njegovi računi se ne vjemajo več. Rusiji je napovedal, da bo v šestih mesecih ali celo šestih tednih premagana. Od takrat je že 14 mesecev in Rusija še ni premagana. Zdaj je jasno, da fašizem bo padel, bo izgubil zadnjo bitko. (Dolje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 14. septembra 1922)
Domače vesti. V Cantonu, O. je na posledica operacije umrl 22-letni Anton Učič iz Velikega brda pri Jelšanah, član SNPI.
Delavske vesti. V Chicagu se še vedno vrše legalni boji okoli injunkcije proti železniškim delavcem.
Inosemitvo. Liga narodov prosi Turke, naj prizanešajo Očkom, ki požigajo turška mesta in vsi med begom.
Sovjetska Rusija. Japonska vlada je pokazala voljo za zbiranje s sovjeti.

Kooperacija v tovarnah

Skupne delavsko-upravne odbore v tovarnah, ki so nastali z vojno, smo že omenili. Takrat smo poročali, da je začetek teh odborov zelo obetajoč, danes pa lahko poročamo, da je uspeh naravnost sijajen.

Delavsko-upravni odbori so nekaj novega v ameriških industrijah. To so odbori kooperacije med delavci in upravo tovarne ali kakršnega že podjetja. Delavska unija izvoli dva ali tri člane in uprava izvoli toliko zastopnikov, ki imajo potem redne sestanke. Na teh sestankih ali sejah razpravljajo o novih načinih ali načrtih za izboljšanje produkcije, povečanje proizvoda, odstranitev te ali one ovire, sploh za boljše rezultate dela v interesu delavcev in uprave.

Ustanovitev teh odborov je priporočal Donald Nelson, šef federalnega odbora za bojno produkcijo. Nekaj časa ni bilo nobene odziva, nato se je ustanovilo nekaj odborov za poskušnje; ko so uspevali, so jim hitro sledili drugi.

Danes poročajo, da je na delu najmanj tisoč takšnih delavsko-upravnih odborov v industrijah, ki skupaj uposljujejo čez dva milijona delavcev. Vse te industrije so zaposlene s produkcijo bojnih potrebščin. Donald Nelson je nedavno rekel, da je ponosen na te industrije, ki so lahko za vzgled vsem ostalim. V teh industrijah, v katerih poslujejo skupni delavsko-upravni odbori (Labor-Management Committees), ni nobenih razprtij in produkcija teče gladko kot nikjer drugje. Ne samo to. Produkcija v teh podjetjih se je povečala za deset, petnajst do dvajset odstotkov.

Krajnjev delavski voditelji so zelo zadovoljni s temi odbori in prav tako so zadovoljni upravitelji industrij. Nekateri starokopitni manažerji, ki so sprva majali z glavo, češ — to je utopijska, kaj vedo delavci o vodstvu podjetja, danes izpreminjajo svoje mišljenje in priznavajo, da ideja ni bila slaba. Upravitelj nekega večjega podjetja v Rochestru, N. Y., je celo rekel: "Odkar imamo skupni odbor v naši tovarni, sem spoznal, da imajo tudi navadni delavci močgane..."

Donald Nelson je pa dejal: "Prišli so k meni prominentni industrijski voditelji in so mi čestitali na ideji kooperacije po skupnih odbori. Povedali so mi, da so prejeli od delavcev sijajne sugestije glede boljše uporabe strojev in izboljšanja produkcije v splošnem in vse te sugestije so upoštevali in rezultat je nadvse presenetljiv. Produkcija je poskočila brez nadaljnjih izdatkov, proizvod je veliko boljše kvalitete in stroji potrebujejo vedno manj popravil. To pa še ni vse. Druga pridobitev, ki je velike važnosti, je novo razpoloženje s strani delavcev kakor s strani vodstva tovarne. Nastala je dobra volja in medsebojno zaupanje, kar je več vredno kot vse drugo. V tem razpoloženju bo lahko delavcem dobiti mezdne približke in druge ugodnosti. Važno je pa to: večina industrijskih manažerjev je izrekla željo, da bi upeljvali skupnih odborov ostala tudi po vojni..."

Vse kaže, da se skupni delavsko-upravni odbori raztegnejo na vse industrije, ne samo na one, ki danes proizvajajo za vojno in zmago Amerike, marveč tudi na podjetja, ki so še v civilu, kajti praktičnost teh odborov je bila demonstrirana na vsej črti in korist je obojestranska.

Kooperacija navadno koristi vsem, ki kooperirajo. Če je kooperacija v tovarnah zvišala produkcijo, izboljšala produkt in znižala stroške popraviljanja strojev, tedaj to pomeni ne samo več dobička za družbo, temveč tudi več plače za delavce.

Nobenega razloga ni, zakaj ne bi ta kooperacija v industrijah ostala tudi po vojni. Saj je v mirnem času prav tako važno, da teče produkcija vsakdanjih potrebščin gladko in brez ovir, kakor je v vojnem času.

Mi ne vemo, kaj vse pride po vojni v ekonomskem in socialnem življenju Amerike. Morda pride radikalen preobrat in v tem primeru bi se iz dobrega razpoloženja v okviru današnje kooperacije izcimila nadaljnja stopnja kooperiranja v kontroli industrij.

Zadnja leta je postalo jasno, da je kontrola bolj važna kot je lastništvo. Gospodar je oni, kdor kontrolira, ne oni, ki ima lastninsko listino — in če se bodo znale ameriške delavske unije s svojim vplivom kooperacije priklopiti do kontrole v upravah industrijskih podjetij, do tiste kontrole, ko bodo lahko sodoodelovale v upravah prenehanja ali nadaljevanja obratov, bo vprašanje brezposelnosti kmalu rešeno.

Razume se, da sodelovanje pri kontroli pomeni tudi soodgovornost. To bo dobro. Največji povzročevalci anarhije v ekonomiji so oni podjetniki in one delavske organizacije, ki hočejo vse privilegije in nobenih odgovornosti.

Baš današnja kooperacija v tovarnah je za delavce dobra šola. Vadijo se v odgovornosti! To znači, da bodo ti delavci prej dozoreli za kooperativno gospodarstvo, kakor pa oni, ki padejo v službo podzaviljenih podjetij. Vprašajte povprečnega poštnega delavca, koliko mu je pri srcu blagostanje njegovega državnega podjetja in odkrili boste, da se briga le za svojo plačo — prav za prav ne pozna razlike med javnim in privatnim podjetjem.

Kooperacija vodi do odgovornosti in oboje vodi delavca v ekonomsko demokracijo. Ekonomska demokracija — sistem bodoče družbe — ne pride kot ploha, pač pa mora polagoma rasti iz drobni korenin. Iz takšnih skromnih bilk je zrastle tudi politična demokracija v zadnjih dvesto letih.

Delavce se mora osebno zanimati za podjetje, v katerem je uposlen, a to bo le tedaj, če se bo čutil odgovornega zanj. Delavec se mora naučiti, da brez odgovornosti ni materialnih koristi, ni nobenih pravic.

Vsi oni, ki prepuščajo odgovornost drugim — pripravljajo pot diktatorjem v gospodarstvu kakor v politiki.

Slika kaže jeklaro pri Čungkingu, ki operira s polno paro kljub japonskim napadom iz zraka.

MALI LJUDJE

MILAN PUGELJ

OSAT

(Se nadaljuje.)

"Tih" — se zanima. — "Kako pa, da si se tako nenadoma pripeljal?" In še predno pričaka odgovora, rešuje vprašanje sama. "Dopust si dobil, dopust ali ne?"

In Mirtič ji pritrdi: "Da!" Tih je, vedno misli nekaj drugega, kakor govori in posluša, boji se večera, domisli se, da se je tisto že dogodilo, da je že zadaj, ali posledica je hujša od dogodaka. Večer je prijeten, jesensko nemiren in dobro de vročemu čelu in licu hladna sapa, ki diha nekod od severa.

"Tih" kramlja dekletce. "Zakaj pa nisi prišel v uniformi? In sablja? Kje imaš sabljo?"

"Doma!" odgovarja Mirtič in njegov glas je ves truden in ubit. "Tam, kjer službujem. Preokorna je na poti."

Tiho je zopet in dekletu se nenadoma zdi vse drugače na svetu, kakor je bilo včas. Prej, ko sta se videla še vsak dan, jo je prijel vselej, kadar sta bila sama, za roke. In vedno in vedno je bilo prijetno, zdaj pa je vse tako mrtvo in pusto in vsakdanje. On sedi na klopi pred hišo, ona stoji pred njim in ne ve, kaj bi rekla, kaj bi počela, kam bi dejala roke. Misli predejo, ojnaci se in sede tik njega na klop.

"Tih" prične zopet. "Mati in oče sta rekla, da se pojdem v mesto učiti kuhari. Pravita, da ni zate taka vsakdanja hrana, ko jo znamo pri nas pripravljati; jaz pa trdim, da je! Ali ni?"

"Je!" pritrdi Mirtič in sam čuti, kako bi bilo treba nekaj govoriti, nekaj povprašati, povedati, nekaj prijaznega, ljubezenskega napraviti. Ali nima besed, nima zmožnosti za zaljubljenost. In Tina se hipoma domisli, da se je pripetilo v življenju njenega ljubljence nekaj takega, kar mu je njo odtujilo. In že vidi v mislih ničurno in naopirno mesto, ne gospodično, ki se košati pred njim v širokem klobuku in izpodkopava njeno ljubezen in srečo.

"Ohi!" vzdihne. "Zdaj pa vem, zdajle sem se lele domislila, zakaj si tak!"

In on, ki čuti svojo krivdo in ji ne more svoje usode razkriti, se vznemiri in začudi: "Kakšen, kakšen?" vpraša naglo, a dekletce že poihiteva in pripoveduje trgoma in očiteje: "Kaka druga, gosposka te je zmotila — o! Le nate, le imej jo, jaz pa se ne bom nikoli omožila, ne bom nikoli srečna, pojdem v samostan..." In vse tako deklislo-nalno dalje.

Njemu se Tina smili. Vzame njeno levico v roko, jo boža, jo položi v svojo levico, se oklene z desno deklislo-nalno pasa in skloni svoje lice k njenemu. "Čemu?" vprašuje. "Čemu?" In sam ne ve, kaj hoče povedati. Težko mu je, sladko, odurno, hladno, zoprno — vse obenem. Boža in in tolaži: "Nič ne misli, nič ne misli! Srečna si, Tina, jako si srečna!"

Družba odide iz gostilne in se smeje mladi dvojici. Doma še čujeta mati in hčerka, na mizi čaka starinski bokal rumenega vina, z belim prtom pregrnjena pogača in na podolgovatem krožniku zgoraj črnika in od načete strani sočnordečkasta gnat. Postelja je visoko narahljana, da je treba prilično splezati nanjo, in vsa pogrnjena z belimi in bleščicami ruhanji, ki diše sveže in prijetno po domačem platu. Tik postelje je primaknjen stol in na njem stoji majhen svetilnik kozareček in poleg visoka zelena steklenica, ki je napolnjena z najboljšim domačim žganjem.

Zjutraj, ko se komaj zdani, gredo moški v goro in ženski obljubujeta, da prideta popoldne za njimi s polnimi jerbasi peciva in slanina. Solnce vzhaja, vinogradiniki so že na gori, že odpirajo bele hrame, pripravljajo stiskalnice in

brente in se razkropilajo med brajdami. Tam se oglašajo eden, tam drugi, tam pove dovtip Lipčev Šimen, od druge plati se mu zasmeje Lisjakov Nace in ga podraži s pokaženo žentivjo. Kakor se nagiblje dan, tako raste dobra volja. Po hramih cvilijo stiskalnice, mošt se cedi v lesene golide, močan vinski duh napolnjuje prostor, gospodar zajema s staro majoliko v prostori kadri, pokuša sam in mliksa z jezikom, pomislija in kima, zajema v drugo in ponuja še sosedu v pokušnjo, v pomislek in izjavo.

"Bog jo je dal!" govori hvaležno in zadovoljno. "Pozna se, da jo je Bog dal! Tako je ta kaplja, kakor bi je bili iz nebes nastregli!"

Ko se nagiblje dan, pridejo ženske v širokih belih predpasnikih, s pisanimi rutami okrog pleč in z ogromnimi in na vse načine križastimi jerbasi na močnih zarjavelih glavah. Mladina jim uka nasproti, možje in starci vihte s pajčevinami preprežene klobuke in jih kličejo od daleč po imenih. Visoko so nakopičeni pasasti jerbasi in na mnogi strani kuka iz pod belega prta okroglasta kost debele krače ali glava pečenega koštruma ali kljun rumenega petelina. Zdaj — naenkrat — v mraku se je napolnila vsa gora s samimi pesmimi. Kakor bi se izpremenili vsi ti stoteri kmetje, ki šume med trtami in se vrtijo po zidanicah, v črne murine, polegali po brajda in zapeli zdaj, ko se je storil miren in prijazen jesenski večer. Ali le po zapeli, ne samo zaživljali. O gori bi povedali v pesmi, kjer žlahtna vinska trta rase, o zlati vinski kaplji, ki daje žilam kri in moč, o starčku, ki je živel tam v vinskih gorah, izpraznil na smrtni postelji zadnjo kupo te rujne tekočine in se pripravil z njo v roki samemu nebesnemu očetu: "Še tale kozareček — pa bom prepeval vekomaj tvojo čast in slavo!" Sosed se brati s sosedom, fant s fantom, mož z možem, vsekrižem prigovarja drug drugemu, "naj prime kupico v ročico, napije Tinetu zdravico" in še posebe zabljučje:

"Čisto ga ven izpij,
drugemu nalij —
saj imaš modro glavico!"

In vsi ti napevi so tako mehko in prijetni, tako priljudno zaokroženi, da silijo pevcu in pivcu smeh na usta.

Ze pozno zvečer je prijel Franc brata Toneta v zidanici pod pazduho, ga odpeljal na plano, ga potisnil tik sebe na klop pod brajdo in mu povedal nekaj zaupljivega in odkritočnega: "Ali poznaš ti sosedovo Marjeto?" je vprašal. "Ali se je še spominjaš?"

"Se!" je odgovoril Tone.

"Tisto, vidiš," je zaupal Franc, "njo imam rad. In tudi ona mene: prisegla mi je! Njo bi rad za ženo!"

"Da!" — je pritrdil Tone. "Ali kaj naj jaz storim pri tem?"

"Reci očetu!" je svetoval in prosil Franc. "In materi, obema reci! Dajte mu jo, svetuj, pred pustom ga poročite! Tako govori, tebe bosta ubogala!"

"Hočem!" obljubuje mladi Mirtič. "Daj mi roko!" sili brat, stiska desnico in se vnaprej zaljubljuje. "Hvala ti, zame in zanj, hvala ti!" Vračata se, brat se ga oklepije okrog ram in poje na vse grio.

Vsi so že popali, petje je utihnilo, samo on sam se premetuje po slamnatem ležišču in ne more pričakati spanca. Kakor v polnu se oglašajo z neumljivo besedo in sestra Milica, ki leži blizu njega, naenkrat izpregovori in polahko vpraša: "Ali še ne spiš, Tone, ali še ne spiš?"

(Dalje prihodnjik.)

O gozdu in nekaterih njegovih ljudeh

Dr. Hinko Dolenc
(Nadaljevanje.)

Pa ne samo uro, tudi vreme-njak je nosil gobar s seboj. Tega je baje še bolj potreboval, kajti ob slabem vremenu ni bilo za gobarja nič ali pa le malo za služka. Najhuje ga je zadel v pomladnem ali jesenskem času sneg in že ime dokazuje, da se okrog Snežnika rad prikaže ta gost. Ni kazalo drugega, ko oprtati si vrečo in iti domov. Jeseni je romala ob taki priliki še kuhinjska oprava na svoje staro domače mesto, da se ni toliko obrabila, kakor če bi ostala v gozdu listicam in volkovom. Za vreme-njak pa ni služil samo Snežnik in meglica ali oblak nad njim. Sapica, ki je pihala po tej dolini gori ali doli, je še prej povedala, je li pričakovati solnca ali slabega vremena. Ptici, posebno stržek, tačica, zlasti pa črna žolna, so bili izvrstni vreme-njaki. Najbolj neveliča v tem oziru je kukavica. Šel pol ure, predno je jelo mest, je letala in kukala po gozdu, kakor bi imela zidan grad in v njem vse polno živčev. "Veste, go-

spod", mi je rekel stari Pirec, ki mi je pravil te reči, "ko bi tega ptica ne gnalo še v poletnem času doli v gorke kraje, bi ga ne bilo že več na svetu, kajti pomlad in sneg jih ugonobita na tisoče. Na vreme se prav nič ne spozna in si tudi ne zna nič pomagati. Noč jo vzame, ako je huda."

Da je istina, kar mi je razodeval stari Pirec, tega sem se kasneje sam prepričal. Hodil sem za petelinom po čubranskem Jarmovcu. Kukavica je bilo tisto leto toliko, kolikor jih nisem slišal ne prej ne slej. Malo sem postal pod drevesom in pet jih je bilo v istem času na njem. Tri so se kar naenkrat priteple na bukev in se preganjale po njej. Tudi moj spremljevalec Lovro Belar, ki je bil star 52 let pa ni poznal zime v naših krajih, ker je 45 let zaporedoma hodil čez zimo v šumo na Hrvaško in Ogrsko, mi je pravil, da toliko kukavice on ne pomni.

Iz gozda me je pregnal sneg, ki je nenadoma zapadel, pa izginil tudi v par dneh. Ko sem čez osem dni zopet prišel v gozd sem opazoval in pričakoval, da se zopet oglašijo kukavice. Pa zaman.

Le daleč naokrog se je še kaka oglašila. Ko sem šel čez par dni

zopet iz gozda in se oglašil pri Pianeckovih v Kozaršah, sem izvedel, da je bilo nevrete toliko te živali prignalo v vas, da so kar po hišah sedale in cepale. Kukavica je silno požrešna in se živi le od mrčesov.

Naravno je torej, da jo sneg in nevrete hitro pokončata, ko se živež zarije in poskrije, in tudi pogine, če pritisne mráz, ki ga lahkoživka ni vajena.

Nočem si lastiti pravice, da bi prišteval kukavico med škodljivke; naj ji bodo raje vsi grehi odpušteni, da se nam le še oglašajo na spomlad in nam ponavljajo, kar smo že tisočkrat slišali, kar nas pa vendar preinja z največjo radostjo in nam priča, da smo prestali temino in mraz in se selimo v svetlobo in gorkoto.

Komur zelenje in kukavica ne služita več v prebujo in radost, temu je življenje le še puščoba, ali ga pa nikdar vesel ni bil.

Ko se je gobar odpeljal in za silo okrepčal s suhimi žganci, se obrne navadno proti domu, to je proti bajti. Seveda ne po isti poti, ampak naokrog, po višjem rajši nego po nižjem svetu—to radi tega, da mu še polne vreče ni nositi na večer še navzgor, ko so ga do malega tudi moči popustile.

Imel sem jih priliko opazova-

ti, ko so se vračali malo pred mrakom k ognjišču. To ti je vzdihljaj, ko vrže mož vrečo raz sebe in se najprej premakne do kalica, da se odleže. Dobro mu je, ko najde pri ognju tovaruša, ki se je tudi že potrudil za drva. Kakke pol urice si privoščijo le počitka, potem pa mu postane želedec že tolikanj nadležen, da je treba skrbeti, da si ga uteši. In zopet se mešajo žganci in pičlo zavro z zabelo. Ne štejte mi v lastno hvalo, ako povem, da nisem nikoli pozabil na kak priboljšek za svoje znance, kadar me je peljala pot do gobarske bajte. Morda pa nikdar noben gobar ni bil v gozdu na Mezališču tako postrežen kakor stari Zetek, ki je nekoč ostal čez nedeljo v gozdu. Hotelo se je, da se nas je ravno za tisto nedeljo odpravilo čez 30 znanec iz Loške doline na Snežnik. Imeli smo s seboj do 20 nosačev in za noč smo se utaborili na Gašperjevem hribu, t. j. kakih deset minut hoje nad Mezališčem. Ni mi namen pripovedovati, kako smo noč prebili. Povem le, da smo imeli jasno nebo in različne pijače toliko, da nam je ostajala še drugi dan. Zetek kot bližnji sosed je bil naš gost in je prenočil pri nas. Ko smo se po dolgotrajni poti do dobrega okoričili z jedjo in pijačo, se je pričelo petje in tudi za godbo je bilo preskrbljeno. Zetek je vedno le ponavljal: "Oh, še nikoli kaj takega v gozdu in tudi na nobeni 'ohceti' ne!" Na vse rano smo odpotovali na Snežnik in proti enajstim popoldne smo se vračali k taborišču. Golaš se je v kotlu kuhail in bilo ga je toliko, da ga je do malega eno četrtno preostajalo vsem udeležnikom s pristetimi nosači.

Z godbo in petjem smo se poplovili popoldne od taborišča in pri gobarski bajti dali Zetku toliko ostankov, da je napolnil do malega vso kuhinjsko posodo — svojo in svojih tovarišev. Ko sem se drugi teden sešel z Zetkovim sinom, ki je bil tudi gobar, me je s smehom pozdravil in mi pravil, da so oče še spali, ko je v pondeljek prišel k bajti, "dasi je bilo že blizu popoldne, in da je kar strmel, ko je videl okrog očeta toliko loncev in steklenic, kakor da bi bili dan poprej vsi gobarji na svatbi. Pravil mi je nadalje, da se je tudi on še naživel kakor nikdar prej v gozdu in da sta še drugi dan z očetom nabrala malo gobe, ker je bilo le preveč opravka pri hiši z dobrim življenjem. Vem, da se še dandanes hrani v Zetkovi hiši spomin na pogostovanje, ki so ga stari oče doživeli na Mezališču, in ta spomin gotovo med ljudstvom preživi tudi vse takratne udeležence, katerih že itak pogrešamo marsikatero.

Ko se gobarji na večer vrnejo k bajti in se okoristijo vsak s svojo bomo večerico, pride na vrsti obrezovanje nabrane gobe. V to službo oster nožiček, s katerim se odrezuje od gobe lesovina, takozvani obrunk. In teh obrunkov se v teku let, kakor sem že prej omenil, toliko nabere, da je na sežnje okrog bajte le obrunek in strhlina. Pri tem delu pridejo na vrsto tudi vse bolj zanimive dogodbe, ki jih podaja gozdna narava. Ko sem bil jaz gost gobarjev, se je raz-

govor podaljšal tudi čez obrezovanje; pušil se je tobak iz malih pipic, kakršne služijo gobarjem, in kar sem imel s seboj za priboljšek, se je vrstilo v krogu.

Skoro največ sta vedela povedati stari Pirec in stari Storšek, ki sta bila tudi lovca ob svojem času. Pirec ni nikdar pozabil povedati, kako je v Pogači nad Ložem ustrelil jelena: "Še mlad in krepek sem bil in imeli so me bolj za poganjaka. Nekega dne pa, ko se je zanesla vest v mesto, da je jelena slediti v Pogači, smo se naglo zbrali, kar nas je bilo za to, in tudi jaz sem dobil staro enocenko, ki se je še na kamen prožila. Menili so, da bom jaz kar tako za strah in da ne znam nič pomešiti, ker niso vedeli, da sem semtertja izmaknil očeto vo puško in z njo pohajal in streljal po Pogači in Sredi. Pustili so me na robu, kjer se vežeta Pogača in Sreda, in ko je bilo proti vrhu zastavljeno, so se oglašili poganjaci.

Komaj se to zgodi, že zagledam jelena, ki ni zavlil po strani in proti vrhu, kakor se je ukrepalo, ampak nesel se je naravnost proti meni. Privzdignem puško, in ko je prišel kakih trideset korakov vstric mene, sem mu nameril naravnost na pleče in stisnil. Velik skok je naredil in zavlil na levo. Le malo sem obstal, in ko je izginil, sem šel pogledat na strel in že po prvem okoku sem zapazil krvav sled na snegu. Zaklical sem tovarišem, šli smo za sledom in v hrastju nad Mavrovo dolino je že ležal jelen."

"Res je bilo tako," je pristavil stari Storšek; "jaz sem bil takrat za poganjaka in ta, ki je gledal na strel in že po prvem okoku sem zapazil krvav sled na snegu. Zaklical sem tovarišem, šli smo za sledom in v hrastju nad Mavrovo dolino je že ležal jelen."

"Saj je prav prišel," smo rekli mi poslušalci v zadoščenju. Pirec je nekoliko užaljen zaslugi in v pomirjenju Storškove vidne pikrosti. Pirec in Storšek sta si bila oba kot tihotapska lovca drug drugemu dostikrat na poti.

Razgovor o jelenih je bil posebno zame zanimiv in kar po malem sem dihal, ko je jel pravi Iskra, kaj se je njemu pripetilo s to živaljo: "Prehajal sem pod Tivro v žlebu; nad menoj proti vrhu je bil drug gobar.

H. A. Thompson, D.C.

govor podaljšal tudi čez obrezovanje; pušil se je tobak iz malih pipic, kakršne služijo gobarjem, in kar sem imel s seboj za priboljšek, se je vrstilo v krogu.

Skoro največ sta vedela povedati stari Pirec in stari Storšek, ki sta bila tudi lovca ob svojem času. Pirec ni nikdar pozabil povedati, kako je v Pogači nad Ložem ustrelil jelena: "Še mlad in krepek sem bil in imeli so me bolj za poganjaka. Nekega dne pa, ko se je zanesla vest v mesto, da je jelena slediti v Pogači, smo se naglo zbrali, kar nas je bilo za to, in tudi jaz sem dobil staro enocenko, ki se je še na kamen prožila. Menili so, da bom jaz kar tako za strah in da ne znam nič pomešiti, ker niso vedeli, da sem semtertja izmaknil očeto vo puško in z njo pohajal in streljal po Pogači in Sredi. Pustili so me na robu, kjer se vežeta Pogača in Sreda, in ko je bilo proti vrhu zastavljeno, so se oglašili poganjaci.

Komaj se to zgodi, že zagledam jelena, ki ni zavlil po strani in proti vrhu, kakor se je ukrepalo, ampak nesel se je naravnost proti meni. Privzdignem puško, in ko je prišel kakih trideset korakov vstric mene, sem mu nameril naravnost na pleče in stisnil. Velik skok je naredil in zavlil na levo. Le malo sem obstal, in ko je izginil, sem šel pogledat na strel in že po prvem okoku sem zapazil krvav sled na snegu. Zaklical sem tovarišem, šli smo za sledom in v hrastju nad Mavrovo dolino je že ležal jelen."

"Res je bilo tako," je pristavil stari Storšek; "jaz sem bil takrat za poganjaka in ta, ki je gledal na strel in že po prvem okoku sem zapazil krvav sled na snegu. Zaklical sem tovarišem, šli smo za sledom in v hrastju nad Mavrovo dolino je že ležal jelen."

"Saj je prav prišel," smo rekli mi poslušalci v zadoščenju. Pirec je nekoliko užaljen zaslugi in v pomirjenju Storškove vidne pikrosti. Pirec in Storšek sta si bila oba kot tihotapska lovca drug drugemu dostikrat na poti.

Razgovor o jelenih je bil posebno zame zanimiv in kar po malem sem dihal, ko je jel pravi Iskra, kaj se je njemu pripetilo s to živaljo: "Prehajal sem pod Tivro v žlebu; nad menoj proti vrhu je bil drug gobar.

Kar začujem šum, kakor bi bil ves Snežnik proti meni dihnil, in obenem sem bil sredi ubeglih košut in jelenov. Že sem mislil, da sem vse prestal, kar pridrvi naravnost do mene jelen s strašanskimi rogovi. Šele tik pred menoj me zapazi, in ne da bi se bil prestavil, je planil kvišku in čezme, da sem kar vsega nad seboj videl."

"Jelena se vendar nisi bal," omeni Pirec proti pripovedovalcu, ki mu je še spomin obudil znake prestane osuplosti, in vsak se je nekoliko namuzal skoraj da opovrgljivi opazki Pirecvi in zavestni obrambi Iskre, ki je omenil, da ga ni človeka, ki ne bi se nekoliko prestrašil take kar nepričakovane prikazni v gozdu.

"Res je, res," je pristavil Opek; "čudno je videti jelena, ko se spusti navzdol in po kakem šibju z rogovi po hrbitu, da mladovje kar vihra, in čudno je, da se žival na zaplete. Proti meni sta se nekoč podila dva taka rogača po Lepem dolu in že precej sta bila od mene, ko je šibje še vihalo in se čulo še sopenje,

a živali že ni bilo več videti, kaj bo jelen, to je plaša žival človeka le preseneti, toda se je pa druga pripetila: Bila na Velikem Mogočnjaku, ko si po naklešenem drogu pogal na visoko šibo in do me. Že spehan sem bil in hotel sem ravno doli spustiti, kar me jem rohenje pod seboj, in pogledam doli, zapazim medvedko z dvema mladičema. Omem se debela še bolj in po šam mrmranje. Kar se konča tinka poprime debela in se vrga kakor bi hotela zlesti k meni. Čudno mi je postajalo pri srazu z vso silo sem jel vpiti: "Kje kje hoji!" in udaril sem s po deblu. Malo je to postalo kajti zver je toliko odnehal, se je polotila mojega klobuka čevljev, katere sem bil pustil drevosom, in še bolj sem se da bi moral bos in gologlav vrtniti proti domu. "Kje hoji hoji!" sem jel zopet vpiti, ker me tudi že moči zapuščale, sem visel na deblu.

Ne vem, kako bi se bila končala, da se nista mladičela nega vpitja zbala mladiča in jela pomikati v goščo, za njima medvedka. Potan sem bil niti, ko sem zlezal zopet do in brez obotavljanja sem odšel čevlje, klobuk in vrečo drug kraj. Še čez precej časa sem šel pobirat tudi goba."

(Dalje prihodnjik.)

SLOVENSKA NARODNA

PODPORNA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in posebno list Prosveta za kmet ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za priganje svojih idej. Nikakor ne za propagando drugih političnih organizacij. Vsaka organizacija ima oblačno glasilo. Torej agitatorični del in naznanila drugih političnih organizacij in njih društev se ne pošiljajo listu Prosveta.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podprite svoj

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vse

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-58 S. Lawndale Avenue Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto v prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrok, reči, da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	66.00	Za Cincro in Chicago	je \$7.50
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.50
2 tednika in	3.60	2 tednika in	1.10
3 tednika in	2.40	3 tednika in	2.50
4 tednika in	1.20	4 tednika in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je . . . \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. List, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, S.N.P.J.,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priložite pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. društva št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2. Čl. društva št.

3. Čl. društva št.

4. Čl. društva št.

5. Čl. društva št.

Mesto Driava

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Slika kaže razvaline tovarne v Marseillesu, Francija, po eksploziji.